

**Gemeente
Scherpenzeel**

Monumentencommissie

Jaarverslag 2018 - 2019

VOORWOORD

Geachte lezer,

Hierbij mogen wij u de gecombineerde jaarverslagen van de jaren 2018 en 2019 aanbieden. Normaliter ontvangt u deze ieder jaar, nu wijken wij hier, noodgedwongen, van af. De reden hiervan ligt mede in het feit dat we in onze bezetting geconfronteerd werden met diverse mutaties, evenals mutaties in de politieke sfeer waardoor een nieuwe portefeuillehouder eerst zijn plek moest vinden voordat er gelegenheid is dit verslag aan hem te presenteren, alvorens het algemeen beschikbaar te stellen. De huidige coronacrisis heeft ons hierbij ook nog parten gespeeld. Niet op het verslag op zich, maar wel aan het moment waarop het algemeen beschikbaar is.

Wij moesten afscheid nemen van onze secretaris, Wim Tijmens, welke na heel veel jaren zijn taak mocht neerleggen i.v.m. het bereiken van zijn pensioengerechtigde leeftijd. Zijn taak is overgenomen door Roger Raat-Reitsma, die zich met verve heeft ingewerkt in onze materie. Ook namen we afscheid van een andere oudgediende, Johan Lagerweij, die, als vertegenwoordiger van Oud Scherpenzeel en met zijn brede kennis over de (bouwkundige) historie van Scherpenzeel, jarenlang zijn expertise heeft ingebracht in onze commissie. Zijn taak vanuit Oud Scherpenzeel is overgenomen door Bep van Engelenhoven, ook geen onbekende in ons dorp. Ook volledig bekend met alle ins en outs in deze gemeenschap, zowel historisch als bouwkundig. Wij namen afscheid van Marlieke Damstra, die namens het Gelders Genootschap voor ons de toegang verzorgde tot de uitgebreide expertise op monumentaal gebied bij de provincie. Haar taak werd overgenomen door Annelies Scholtz met dezelfde kennis en inzet. Ondertussen kunnen we vast stellen dat we als commissie weer volledig op elkaar zijn ingespeeld en met een zekere zorgvuldige gedrevenheid onze taak willen uitvoeren. Uiteraard in overleg en samenwerking met aanvragers, eigenaren en uitvoerende deskundigen en/of bedrijven. Enigen hiervan waren bereid om hun ervaring hieromtrent in deze uitgave te omschrijven, waarvoor onze hartelijke dank aan mevrouw Meta Daniëls en architectenbureau Delfgou.

Namens de commissie,

Jan Morren, voorzitter

De kerktoren kreeg een nieuwe verlichting. De aanvraag werd door de monumentencommissie behandeld.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
INHOUDSOPGAVE.....	5
BEHANDELD DOOR DE MONUMENTENCOMMISSIE IN 2018 EN 2019	7
EEN DRUK JAAR VOOR DE SCHERPENZEELSE MONUMENTEN	9
HET PARKLANDSCHAP VAN HUIS SCHERPENZEEL	11

De nieuwe brug naar de Heijhorst bij de Lambalgerkeerkade.

De gerenoveerde Witte Holevoet.

Behandeld door de monumentencommissie in 2018 en 2019

Vergadering	Adres	Onderwerp	Akkoord	Met eventuele voorwaarden
02-05-2018	Dorpsstraat 204	<ul style="list-style-type: none"> • Te vergunnen dakramen • Schilderwerk 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •
02-05-2018	Plein 1940 173	<ul style="list-style-type: none"> • Reclame-uiting 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Indien de belettering niet wordt aangelicht.
02-05-2018	Holevoetplein 296	<ul style="list-style-type: none"> • Reclame-uiting 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Aanlichting van de banier is niet toegestaan.
11-06-2018	Dorpsstraat 208	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuw hekwerk 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Het ontwerp visueel wat minder druk maken.
11-09-2018	Lambalgerkeerkade	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe watergang aan oostzijde 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Mits op voldoende afstand.
11-09-2018	Landgoed Scherpenzeel	<ul style="list-style-type: none"> • Aanwijzing monument parklandschap 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •
23-10-2018	Kerkplein 189	<ul style="list-style-type: none"> • Vloer NH-Kerk 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •
23-10-2018	Burgemeester Royaardslaan 1	<ul style="list-style-type: none"> • Herinrichting park Huis Scherpenzeel 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •
14-11-2018	Holevoetplein 282	<ul style="list-style-type: none"> • Verbouwing Witte Holevoet 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •
14-11-2018	Dorpsstraat 210	<ul style="list-style-type: none"> • Verbouwing voormalig gemeentehuis 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •
12-03-2019	Lambalgerkeerkade	<ul style="list-style-type: none"> • Brug 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Enkele aanpassingen wat betreft kleur en uitstraling in aansluiting op RCE-advies.
07-05-2019	Dorpsstraat 194	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik woning/winkel; • Aanpassingen ramen en kozijnen. • Schilderen kozijnen en deur. 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Monumentenglas boven. • Verfkleur passend bij Delftse School.

04-06-2019	Stationsweg 353	<ul style="list-style-type: none"> • Vervangen dakkapel; • Metselwerk voegen vervangen • Kozijnen en ramen vernieuwen 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Niet opdikken van de kozijnen in de voorgevel. Aluminiumstrip aan binnenzijde in kleur kozijnen.
04-06-2019	Vlieterweg 11	<ul style="list-style-type: none"> • Wagenschuur renoveren 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •
09-07-2019	Dorpsstraat 212	<ul style="list-style-type: none"> • Serre aan achterzijde woning 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Geef aan binnenzijde bouwkundig aan waar de oude muur zat.
27-08-2019	Dorpsstraat 194	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding uitbouw achterzijde 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •
27-08-2019	Vlieterweg 11	<ul style="list-style-type: none"> • Vloer boerderij 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Maatregelen tegen vochtbestrijding, Meranti niet gebruiken voor kozijnen.
08-10-2019	Kerkplein 191	<ul style="list-style-type: none"> • Plaatsing stroomkast 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Op andere locatie in perk en niet direct naast de toren plaatsen.
17-12-2019	Kerkplein 191	<ul style="list-style-type: none"> • Aanlichten kerktoren 	Ja	<ul style="list-style-type: none"> •

De Erfgoedverordening

Naast deze aanvragen en de behandeling ervan heeft de commissie ook meegewerkt aan de opstelling van een nieuwe Erfgoedverordening. Deze is in oktober 2018 vastgesteld. In de Erfgoedverordening is geregeld hoe nieuwe monumenten kunnen worden aangewezen, maar ook waar monumenteneigenaren rekening mee moeten houden als zij aanpassingen aan hun monument willen doorvoeren of het anders willen gebruiken. Belangrijkste wijziging ten opzichte van het verleden is dat aanpassingen aan het interieur voor vrijwel alle monumenten in Scherpenzeel niet meer vergunningplichtig zijn.

Roger Raat

Secretaris Monumentencommissie Scherpenzeel

In 2019 heeft Bureau Delfgou een aantal projecten in haar vestigingsplaats mogen uitvoeren. Zo werd zij betrokken bij de restauraties van het Oude Gemeentehuis, de Hervormde Kerk en De Witte Holevoet. Directeur Nico Willigenburg neemt u graag mee in de verrichte werkzaamheden en eigenaardigheden van de verschillende panden.

Oude Gemeentehuis

Het Oude Gemeentehuis aan de Dorpsstraat dateert uit 1941 en is gebouwd in de stijl van De Delftse School.

In de afgelopen periode zijn het volledige casco en de glas-in-loodramen van zowel het Oude Gemeentehuis als de bijbehorende dienstwoning gerestaureerd. De dienstwoning is omgebouwd tot woonhuis en het voormalige Gemeentehuis zelf herbergt nu drie appartementen.

De verbouwing betekende echter wel dat Sinterklaas op zoek moest naar een nieuw onderkomen in Scherpenzeel. Hij en zijn Pieten hebben hier jarenlang overnacht tijdens hun verblijf in Nederland, maar daar kwam met dit herbestemmingsplan helaas een einde aan.

Hervormde Kerk

Onder de noemer 'Delfgou bedenkt het, Osnabrugge maakt het en Scherpenzeel ervaart het' is de afgelopen jaren gewerkt aan het vormgeven van een nieuwe vloer en bankenplan in de Hervormde Kerk. De vloer had te kampen met constructieve problemen, waardoor deze aan het verzakken was. Het was meteen een goed moment om te kijken naar duurzaamheid, wat heeft geresulteerd in het aanleggen van isolatie en vloerverwarming.

Bij het verwijderen van de bestaande vloer stuitte we op botresten. Deze zijn op een respectvolle manier veilig gesteld en later herbegraven in een speciaal daarvoor in het ontwerp opgenomen knekelput. De vondst van een oude grafkelder onder het koor was groot nieuws.

Opdrachtgever wilde graag een breder gangpad. Om dit te kunnen realiseren is een bankenplan gemaakt, waarbij de zijbeuken zijn ingekort.

Op zaterdag 15 februari 2020 is de kerk met een feestelijke dienst officieel weer in gebruik genomen.

De Witte Holevoet

Na de sluiting in december 2017 van het hotel en restaurant De Witte Holevoet, heeft het pand een nieuwe bestemming gekregen. In 2018 en 2019 is het pand gerestaureerd en heeft het een woon/zorgfunctie gekregen.

Het karakteristieke gebouw heeft een ware metamorfose ondergaan en is nu geschikt als woonruimte voor mensen met geheugenproblemen.

Samenwerking Monumentencommissie

Zodra een pand een monument betreft, wordt de gemeentelijke Monumentencommissie van de betreffende gemeente erbij betrokken. In 2019 hebben de paden van de Monumentencommissie Scherpenzeel en Bureau Delfgou elkaar dus regelmatig gekruist.

Uiteraard zijn we het niet altijd met elkaar eens, maar onzer beide visies komen voort uit de liefde voor het in stand houden van het cultureel erfgoed. Wij kijken er dan ook bijzonder naar uit om binnen de Gemeente Scherpenzeel betrokken te blijven worden bij werkzaamheden aan een monument en samen met de commissie een stukje karakteristiek Scherpenzeel te behouden voor een volgende generatie.

*Nico van Willigenburg
Delfgou*

Nieuwe vloer en verlichting voor de NH-kerk

HET PARKLANDSCHAP VAN HUIS SCHERPENZEEL

I Park Gemeentelijk Monument

Belangrijkste 'wapenfeit' voor Park Huis Scherpenzeel in 2018-2019 is dat het parklandschap ten zuiden van Huis Scherpenzeel in juni 2019 de status van Gemeentelijk Monument heeft gekregen.

Al sinds 2013 was de Monumentencommissie nauw betrokken geraakt bij het park, toen Stichting In Arcadië in opdracht van Landgoed Scherpenzeel en Gelders Landschap een degelijk tuin-historisch onderzoek deed naar de lange geschiedenis van het gebied tussen Huis Scherpenzeel en de Luntersche Beek. Behalve Huis en huispark bleek dat ook de parkaanleg tot aan de beek al zó lang gaaf bewaard was gebleven dat deze stellig een monumenten-status waard was.

Een monumentenstatus dient ter bescherming van "een overblijfsel van kunst, cultuur, architectuur of nijverheid dat van algemeen belang wordt geacht om de historische, volkskundige, artistieke, wetenschappelijke, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde". Het algemeen belang (de overheid) kijkt dus mee, als er aan een monument gewerkt of veranderd wordt (Monumentenvergunning); de eigenaar van een monument is niet meer alleen de baas.

Het z.g. Parklandschap is het eerste 'groene monument' in Scherpenzeel; tot nu toe hadden alleen gebouwen een beschermd status.

De Monumentencommissie heeft de aanbevelingen uit het tuin-historisch onderzoek overgenomen, en aan het College van B&W geadviseerd om het Parklandschap Huis Scherpenzeel aan te wijzen als gemeentelijk monument. De onderbouwing van dit advies is te vinden in een zogenaamde 'redengevende omschrijving', opgesteld door een lid van de Monumentencommissie, tevens deskundige van het Geldersgenootschap.nl. Ter illustratie enkele fragmenten uit de onderbouwing:

Typering, ligging, bescherming

HISTORISCH PARKLANDSCHAP. Het parklandschap is gelegen tussen de als rijksmonument beschermde historische buitenplaats Scherpenzeel en de Lunterse beek. Het gebied heeft een landschappelijke aanleg met lanen, weiden en beboste percelen, waarvan de oudste delen teruggaan op het lanenstelsel dat al in de vroege 18de eeuw bestond. Het parklandschap vormt vanouds de verbinding tussen het kerngebied rondom het huis en de beek.

Medeverantwoordelijk voor de (her)inrichting van het parklandschap was de landschapsarchitect Samuel Adrianus van Lunteren (1813-1877), die in 1859 ook het ontwerp verzorgde voor de tuin- en parkaanleg rondom het huis. Huis Scherpenzeel vormt met zijn tuin- en parkaanleg een samenhangend ensemble met het aangrenzende parklandschap.

Binnen het parklandschap bevinden zich boerderij "Het Dorp" (Vlieterweg 11), samen met het bijbehorende hekwerk een beschermd rijksmonument, en het huis "De Koepel" (Broekerweg 23), een beschermd gemeentelijk monument. De laan langs de westzijde van De Nieuwe Weide tussen het huispark en het toegangshek aan de Boslaan is onderdeel van de al als rijksmonument beschermde historische buitenplaats Scherpenzeel.

Beschrijving

Het historische parklandschap bestaat uit een stelsel van op elkaar aansluitende met eiken beplante lanen die samen een (wandel)verbinding vormen tussen het huis Scherpenzeel met zijn tuin en parkaanleg aan de noordzijde en de Lunterse beek aan de zuidzijde. Lanen en bosstroken omzomen enkele grote weiden.

II Uitvoering Masterplan Park Scherpenzeel

Verder is in 2018-2019, met behulp van de provinciale subsidieregeling "Functioneel gebruik erfgoed" en op basis van het in 2016 opgestelde Masterplan Park Scherpenzeel, een tweede fase ingezet met uitvoeringsmaatregelen in het park. Doel: de sleetsheid van de parkaanleg verbeteren. Onder meer werd een ontwerp gemaakt voor een betere inpassing van de parkeerplaats. De Monumentencommissie adviseerde, samen met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, bij het verlenen van de noodzakelijke Monumentenvergunning.

In deze tweede ronde van de restauratie hebben de opstellers van het Masterplan een aantal keren vergaderd met een groep betrokken parkgebruikers: moestuinders, wijkplatform, initiatiefnemers kinderboerderij, Parousie, Imkers, Oranjevereniging, PicknickValley, Jeu-de-boulers. Samen op zoek naar de mogelijkheden van "georganiseerde" gastvrijheid in het park: niet alles kan, want behoud van het erfgoed is uitgangspunt.

Een deskundige op het gebied van historische moestuinen werd ingeschakeld voor advies: hoe kan het gebruik van de (moes-)tuinzone van het Park leiden tot groei en bloei op een ook economisch volhoudbare wijze? Hoe kunnen we de oude tuinmuur in de Overtuin restaureren, en waar kunnen weer kassen komen te staan, in het groene erfgoed?

Resultaat is onder meer, dat er een toekomstgerichte samenwerking tot stand kwam tussen de drie hoofdgebruikers/beheerders van het Park: de Stichtingen Geldersch Landschap, Parousie, en Landgoed Scherpenzeel. Drie verschillende partijen, die samen en met omwonenden en gebruikers het Park Scherpenzeel als groen erfgoed en als landschappelijke eenheid willen beheren.

Meta Daniëls
Juli 2020

Huis Scherpenzeel en het aansluitende parklandschap.

